

Türk Turizm Araştırmaları Dergisi

2020, 4(3): 2296-2310.

DOI: [10.26677/TR1010.2020.481](https://doi.org/10.26677/TR1010.2020.481)

ISSN: 2587-0890 Dergi web sayfası: <https://www.tutad.org>

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Turizm Eğitimi Alan Lisans Öğrencilerinin Kültürel Miras Algılarının Belirlenmesi

Dr. Öğr. Üyesi Hakan KENDİR, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Zile Dinçerler Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu, Tokat, e-posta: hakan.kendir@gop.edu.tr
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1356-1339>

Öz

Turizm faaliyetlerinin merkezinde yer alan kültürel miras varlıkları, turistik destinasyonlar için hayati önem taşıyan çekim unsurlarıdır. Destinasyonların gelişimi ve gelecek nesillere aktarılması, doğal güzelliklerin ve kültürel miras öğelerinin korunması ile mümkün olabilecektir. Özellikle gelecekte turizm sektöründe karar verici rolü üstlenecek olan turizm eğitimi alan lisans öğrencilerinin, kültürel miras varlıklarına yönelik algı düzeylerinin belirlenmesi bu varlıkların korunarak gelecek nesillere aktarılmasında önemli bir adım olarak görülmektedir. Bu kapsamda çalışmanın amacı, turizm eğitimi alan lisans öğrencilerinin kültürel miras algılarının belirlenmesidir. Araştırmanın amacı doğrultusunda anket tekniği kullanılarak Karabük Üniversitesi ve Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi turizm işletmeciliği bölümünde öğrenim gören 342 öğrenciden veri toplanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilere istatistikî analizler uygulanmıştır. Bu analizler frekans dağılımı, güvenilirlik analizi, faktör analizi, t testi ve Mann-Whitney U testidir. Uygulanan t testi ve Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre öğrencilerin kültürel miras algılarının okudukları üniversiteye göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Kültürel Miras Turizmi, Turizm Eğitimi.

Makale Gönderme Tarihi: 03.04.2020

Makale Kabul Tarihi: 05.07.2020

Önerilen Atıf:

Kendir, H. (2020). Turizm Eğitimi Alan Lisans Öğrencilerinin Kültürel Miras Algılarının Belirlenmesi, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(3): 2296-2310.

© 2020 Türk Turizm Araştırmaları Dergisi.

Journal of Turkish Tourism Research

2020, 4(3): 2296-2310.

DOI: [10.26677/TR1010.2020.481](https://doi.org/10.26677/TR1010.2020.481)

ISSN: 2587-0890 Journal Homepage: <https://www.tutad.org>

RESEARCH PAPER

Determination of Undergraduate Tourism Students' Cultural Heritage Perceptions

Assistant Prof. Dr. Hakan KENDİR, Tokat Gaziosmanpaşa University, Zile Dinçerler School of Tourism and Hotel Management, Tokat, e-mail: hakan.kendir@gop.edu.tr
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1356-1339>

Abstract

Cultural heritage assets at the center of tourism activities are vital attractions for tourist destinations. The development of the destinations and their transfer to future generations will be possible with the protection of natural beauties and cultural heritage elements. Especially, determining the level of perception of undergraduate students, who will undertake tourism education in the future, about cultural heritage assets is seen as an important step in preserving these assets and transferring them to future generations. The aim of this study is to determine the cultural heritage perceptions of undergraduate students studying in the field of tourism. For the purpose of the study, data was collected from 342 students studying in the tourism management department of Karabük University and Tokat Gaziosmanpaşa University using the survey technique. Statistical analysis was applied to the obtained data. These analyzes are frequency distribution, reliability analysis, factor analysis, t test and Mann-Whitney U test. According to the results of the t-test and the Mann-Whitney U test, students' cultural heritage perceptions differ significantly from the university they studied.

Keywords: Tourism, Cultural Heritage Tourism, Tourism Education.

Received: 03.04.2020

Accepted: 05.07.2020

Suggested Citation:

Kendir, H. (2020). Determination of Undergraduate Tourism Students' Cultural Heritage Perceptions, *Journal of Turkish Tourism Research*, 4(3): 2296-2310.

© 2020 Türk Turizm Araştırmaları Dergisi.

GİRİŞ

Kültürel bir faaliyet olarak, miras turizmi, turistleri destinasyona çekmek için çevresel ve sosyo-kültürel miras varlıklarının kullanımına dayanmaktadır. Öyle ki miras turizmine katılan turistlerin sayısı hızla artmaktadır. Örneğin, Roma'daki Colloseum ve çevresi 2018 yılında 7,6 milyondan fazla (Statista, 2020a), İngiltere'deki Stonehenge kalıntıları ise 1.55 milyondan fazla turist tarafından ziyaret edilmiştir (Statista, 2020b). Türkiye'de ise Konya Mevlana Müzesi 2019 yılında 3.46 milyon, İzmir Efes Antik Kenti 1.85 milyon, Nevşehir Göreme Açık Hava Müzesi 1.40 milyon (Dösim, 2020) ve Safranbolu Evleri yerli-yabancı yaklaşık 318 bin turist tarafından ziyaret edilmiştir (Safranbolu Turizm Danışma Bürosu, 2020a).

Kültürel miras ve sürdürülebilirlik kavramları ortak bir paydada buluşmaktadır. Dolayısıyla sürdürülebilirlik, gelecek nesillerin istek ve ihtiyaçlarını karşılamaya uygun kaynakların kullanımı, korunması ve aktarımını sağlamak için bu varlıkların dikkatle yönetilmesini gerektirmektedir (Fyall ve Garrod, 1998:213). Bu doğrultuda 2000'li yılların başında "kültürel miras turizmi yönetimi" kavramı ortaya atılmıştır (Garrod ve Fyall, 2000). Kültürel miras turizmi yönetimi kavramı daha sonraki yıllarda birçok araştırmacı (Poria vd., 2001; Deng vd., 2002; Poria vd., 2003; Uriely, 2005; Aas vd., 2005; McKercher ve Du Cros, 2012; Wells vd., 2015; De Jong ve Wu, 2018) tarafından da kullanılarak literatürdeki yerini pekiştirmiştir.

Kültürel miras varlıklarının sürdürülebilirliği uzun zamandan beri akademik çalışmalarda incelenmekle birlikte, kültürel miras turizmi konusunda yapılan araştırmalar daha çok eğitimsel ve kültürel yönleri odaklanma eğilimindedir (Fyall ve Garrod, 1998:213). Tarihi şehirler, kasabalar ve evler, müzeler, doğal güzellikler, milli parklar, bahçeler ve farklı yaşam tarzlarına sahip sosyo-ekonomik gruplar gibi kültürel miras varlıklarının eğitim ve eğlence vasıtasıyla koruma bilincinde bir artış sağlamak mümkündür (Millar, 1989:9). Özellikle turizm eğitiminin verildiği yükseköğretim kurumlarında öğrencilerin kültürel miras varlıklarını öğrenmelerine ve sürdürülebilirlik açısından bunları korumalarına yönelik dersler bulunmaktadır. Bu çerçevede çalışmanın amacı, Türkiye'de turizm sektöründe yarının karar vericileri konumunda bulunacak olan turizm lisans öğrencilerinin kültürel miras algılarının belirlenmesidir. Çalışmanın hedef kitlesi olarak Karabük Üniversitesi Safranbolu Turizm Fakültesi ve Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Zile Dinçerler Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu lisans öğrencileri seçilmiştir. Bu çalışmada turizm lisans öğrencilerinin seçilmesinin nedeni, onların aynı zamanda önemli bir turizm arz kaynağı olan kültürel miras varlıklarını koruma, yaşatma, gelecek nesillere aktarma ve ülkeyi ziyaret eden turistlere doğru bir şekilde tanıtmaya misyonunu üstlenmeleridir.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kültür Mirası ve Kültürel Miras Turizmi

Kültürel miras varlıkları, turizmin en önemli bileşenlerinden birini oluşturmaktadır. Gelişmiş ülkelerde kültürel miras varlıkları turizm açısından büyük bir ekonomik kaynak olarak değerlendirilmektedir. Özellikle yabancı turistler gittikleri ülkelerde kültürel deneyimler yaşayabilmek için kültürel miras varlıklarını ziyaret etmekte ve oralarda harcama yaparak ekonomik bir hareketlilik oluşturmaktadır (Garrod ve Fyall, 2000). Yaşanan söz konusu turistik hareketlilikler neticesinde "kültürel miras turizmi" kavramı ortaya çıkmıştır. Kültürel miras turizmi, ziyaretçilerin tarihi kalıntıları ve kültür varlıklarını yerinde görmek istemesi, yöresel mutfak deneyimi, etkinlikler ve el sanatları gibi faaliyetleri talep etmesi nedeniyle yaptıkları seyahatler neticesinde ortaya çıkan bir turizm türü olarak tanımlanmaktadır (Chhabra vd., 2003:703). Literatürde sık sık kültür turizmi kapsamında değerlendirilen kültürel miras turizmi

ve miras varlıklarının yarattığı turistik çekicilikler, özellikle son 30 yıldır birçok akademik çalışmaya (Millar, 1989; Garrod ve Fyall, 2000; Bonet, 2003; Timothy ve Boyd, 2006; Gnoth ve Zins, 2013; Wells vd., 2015; Türkmen ve Dönmez, 2015; Kendir vd., 2017; Yayla ve Solunoğlu, 2017; Dönmez vd., 2017; Arslan ve Küçük, 2017; Chen ve Rahman, 2018; Bec vd., 2019; Arslan vd., 2019) konu olmaktadır.

Kültürel miras turizmi, somut-somut olmayan miras varlıkları, antik kalıntılar, tarihi yapı ve sanatsal faaliyetler gibi birçok değeri kapsaması nedeniyle kültür turizminin içerisinde değerlendirilmektedir. Diğer bir deyişle kültür turizmi ile miras turizmi arasında çok az fark vardır (Richards, 2018:14). Bununla beraber kültürel miras turizminin kırsal turizmden ve kentsel turizmden de izler taşıdığı söylenilebilir. Bu sebeple kültürel miras turizminin sınırlarını net bir biçimde belirlemek çok zordur (Bonet, 2003:189). Öte yandan kültürel miras alanları, ulus devlet özelliği olan ülkelerde yerel halka yönelik milli-manevi duyguları pekiştirmek ve toplumda vatanseverlik bağı kurmak için yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Dolayısıyla bireylerdeki milli ve manevi hisler de kültürel miras turizmi açısından önemli ve belirleyici bir rol oynamaktadır. Savaş alanları, anıt mezarlar, ulusal kahramanlara ait anıtlar, milli ve manevi öneme sahip diğer varlıklar, kültürel miras turizminde özel bir anlam ifade etmektedir (Timothy ve Boyd, 2006:3).

Somut ve somut olmayan kültürel miras öğeleri UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü) tarafından tescillenmekte ve UNESCO'nun her yıl güncelleyip yayınladığı listelerle ilan edilmektedir. Özellikle inşa edilmiş veya insanlar tarafından oluşturulmuş somut miras varlıkları, uzun zamandır kültür turizminin en temel kaynaklarından biridir (Richards, 2018:14). Bununla birlikte, kültürel miras üzerine yapılan araştırmaların çoğunda, UNESCO Dünya Mirası alanlarının ön plana çıktığı söylenilebilir. Miras alanlarının bulunduğu destinasyonlara gelen turistler ve günübirlikçiler tarafından ziyaret edilen somut kültürel miras varlıkları çoğu zaman sürdürülebilirliğe yönelik tartışmaların merkezinde yer almaktadır. Somut miras alanlarının turistik taşıma kapasitesini aşmaması, korunması, yıpratılmaması, kirletilmemesi ve gelecek nesillere aktarılması genellikle en çok vurgulanan hususlardır (Yankholmes ve McKercher, 2015:31).

Kültür ve kültürel miras turizminin yaşattığı etkiler ve değişen yapısı, 2018 yılında UNWTO (Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü)'ya üye devletlerin bir kısmının (%43) ve alanda faaliyet gösteren 61 uluslararası uzman ve akademisyenin katıldığı bir araştırmayı içeren "UNWTO Turizm ve Kültür Sinerjileri Raporu" (2018) tarafından gündeme getirilmiştir. Bu rapor, kültürel miras turizminin önemini bir kez daha vurgulamıştır. Katılımcılar gelecek beş yıl içinde kültürel miras turizminde daha fazla büyüme beklediklerini belirtmişlerdir. Bu araştırma ilk kez kültür turizmi pazarının büyüklüğüne ilişkin orijinal tahminlere destek sağlamıştır. Araştırmadan elde edilen en önemli sonuca göre, 2017'deki tüm uluslararası turizm varışlarının %39'undan fazlası yani yaklaşık 516 milyon uluslararası turist, kültür turizmine katılmıştır. Bu rakamın en önemli bölümünü de şüphesiz kültürel miras turizmi oluşturmaktadır. Ayrıca bu raporda, kültürel miras alanlarında yaşanan turistik yoğunlaşmanın, miras varlıklarına verdiği ve gelecekte vereceği zararlara dikkat çekilmiştir. Bu durumu bertaraf etmek için ülkelere ve paydaşlara miras varlıklarının korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması yönünde tavsiyelerde bulunulmuştur (UNWTO, 2018:94). Dolayısıyla, miras varlıklarına sahip destinasyonlarda etkin bir "kültürel miras turizmi yönetimi" anlayışı benimseme zorunluluğu doğmaktadır.

Kültürel Miras Turizmi Yönetimi

Kültürel miras varlıklarına sahip destinasyonlar, kültürel gelişmeler ve kültürel politikaların teşvik edilmesinde kilit rol oynamaktadır. Örneğin, UNESCO oluşturduğu politikalarla, kültürel

mirasın sadece ekonomik kalkınmanın sağlanmasında değil, aynı zamanda kimliğin ve kültürel çeşitliliğin teşvik edilmesinde bir aracı olarak korunmasının önemine vurgu yapmaktadır (Richards, 2001:5).

Kültürel miras turizmi çerçevesinde arkeolojik kalıntıların ve peyzajın korunması; kültürel mirasın arttırılması, yerel kültürel kimliğin vurgulanması, kültürel öğelerin sürdürülebilir bir biçimde kullanılması ve yeni sosyal fırsatların ortaya çıkarılmasında stratejik bir öneme sahiptir. Kültürel miras varlıkları, genellikle doğal ve insan kaynaklı değişikliğe ve bozulmaya uğrayan dinamik sistemin bir parçasıdır (Elfadaly vd., 2018:1348). Bu nedenle kültürel mirasın korunması yönünde gerekli tedbirlerin alınması bir planlama dahilinde gerçekleşmektedir. Son yıllarda modern kalkınma faaliyetleri (kentsel gelişim, büyük ölçekli tarım ve madencilik) sırasında kültürel varlıkların yağma, erozyon gibi çevresel tehditler sonucunda fiziksel olarak tahrip olması kültürel mirasın yönetimini zorunlu kılmaktadır (Balla vd., 2014).

Kültürel miras yönetimi, şimdiki neslin ve gelecek nesillerin faydalanabilmesi yönünde kültürel miras varlıklarının değerini korumak için alınan sistematik önlemler dizisidir. Küresel bir olgu olarak nitelendirilen kültürel miras yönetimine yönelik düzenlemeler, uluslararası alanda Venedik Sözleşmesi (ICOMOS 1994) ve UNESCO Dünya Mirası Kongresi platformlarında belirlendiği gibi (McKercher ve Du Cros, 2012:43), ulusal anlamda merkezi yönetim, belediyeler, kültürel miras varlığının bulunduğu toplum ve planlama otoriteleri tarafından da desteklenmektedir (Aksoy ve Enlil, 2012:9). Dolayısıyla günümüzde turizm sektörünün önemli bir yapı taşı oluşturan kültürel miras öğeleri, kültürel miras yönetiminin uygulanması ile şimdiki nesil tarafından deneyimlenebileceği gibi gelecek nesillere de sağlıklı bir biçimde aktarılabilir.

Safranbolu ve Zile İlçelerindeki Kültürel Miras Öğeleri

Kültür, tarih, inanç ve doğal güzellikler gibi birçok çekicilik unsuruna sahip olan Türkiye, sadece deniz-kum-güneş üçlüsüne değil aynı zamanda birçok alternatif turizm türüne de ev sahipliği yapmaktadır. Bu türler arasında bulunan kültürel miras turizmi, Türkiye'nin birçok bölgesinde (İstanbul, Kapadokya, Adıyaman Nemrut Dağı, Hattuşa, Safranbolu, Göbekli Tepe gibi) yapılabilmektedir (Arslan vd., 2019:263). Bu bölgeler içerisinde yer alan Safranbolu, Osmanlı Mimarisi ve yaşantısı ile ilgili çok sayıda kültürel miras öğesinin bulunduğu ve 1994 yılında UNESCO tarafından Dünya Miras Listesi'ne alınan önemli bir yerleşim yeridir. Hanları, hamamları, tarihi evleri ile turizm açısından oldukça önemli bir potansiyele sahip olan kentin kültürel miras öğelerinin yoğunlaştığı bölge "Çarşı" kesimidir (Kendir vd., 2017). Safranbolu'nun turistik bir destinasyon haline gelmesinde; UNESCO tarafından Dünya Miras Listesi'ne alınması ve bu sayede kültürel miras varlıklarını korumada gösterilen başarı, uluslararası ve ulusal fuarlarda gerçekleştirilen pazarlama faaliyetleri ve sosyal medyanın tanıtımda başarılı kullanımı destek olmuştur. Turizmin de etkisiyle Safranbolu'da tarihi evler restore edilerek otel ve restoran olarak kullanılmaya başlanmış, ayrıca anıtlar, çeşmeler onarılmış ve sokakların Arnavut kaldırımları yeniden yapılmıştır. Devlet desteği ve yerel halkın turizm faaliyetlerini benimsemesiyle birlikte 1995 yılından sonra yerli ve yabancı turist sayısında önemli bir artış sağlanmıştır (Çabuk vd., 2017). Safranbolu'da yerli ve yabancı turistlerin en fazla ziyaret ettikleri yerler arasında; Tarihi Konaklar, Tarihi Cinci Hanı ve Hamamı, İncekaya Su Kemer, Kent Tarihi Müzesi, Kaymakamlar Müze Evi, Güneş Saati ve Muvakkithane, Türk Kahve Müzesi, Yemeniciler ve Demirciler Arastaları, Tarihi Camiler ve Yörük Köyü bulunmaktadır (Safranbolu Turizm Danışma Bürosu, 2020b).

Kültürel miras varlıkları ve doğal güzellikleriyle alternatif turizm türleri için elverişli bir yapıya sahip olan Tokat ili, önemli turistik arz kaynaklarını bünyesinde barındırmaktadır (Özçelik Bozkurt, 2018). 3600 yıllık tarihi ile birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Tokat'ın Zile ilçesi, kültürel miras öğeleri bakımından Safranbolu ile benzer özellikler taşımaktadır. Kültürel miras turizmi açısından Zile'nin görülmeye değer tarihi yapıları arasında; Zile Kalesi, kalenin doğu yönündeki kayaların oyulmasıyla yapılan ve Roma döneminden kaldığı anlaşılan tiyatro (amfitiyatro), kalenin kuzey doğu tarafında bulunan Kaya Mezarı, Maşat Höyük, Çay Pınarı, Şeyh Musa Fakih Türbesi, İmam Melikiddin Türbesi, Elbaşoğlu Camii, Ulu Cami, Çifte Hamam, Namı Hisar Kale, Hacı Boz Köprüsü, Anzavur Mağaraları, Koç Taşı ve Kuruçay'daki Manastır Harabeleri yer almaktadır (Zile Belediyesi, 2020). Bu eserler dışında, Zile'de geleneksel yöntemlerle inşa edilmiş Türk konut mimarisinin özelliklerini taşıyan yaklaşık 3000 adet yapı bulunmaktadır. Bu yapıların yaklaşık 200 adedi tescillenerek koruma altına alınmıştır (Seçkin, 2010:24). Tescillenmiş bu konakların restore edilerek yok olmasını engellemek, yiyecek içecek veya konaklama işletmesi statüsü kazandırılarak sürdürülebilirliğini sağlamak Zile'nin kültürel miras turizminden pay almasını gündeme getirebilecektir. Ayrıca höyük üzerine inşa edilmiş Zile Kalesi'nin giriş kısmındaki Tarihi Kışla Binası, Zile Belediyesi tarafından Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı'ndan destek alınarak "Veni Vidi Vici Müzesi" olarak projelendirilmiştir. Proje tamamlandığında çok önemli bir turistik arz kaynağı yaratılmış olacaktır (Zile Belediyesi, 2019).

Tarihsel geçmişi ve kültürel miras varlıkları bakımından benzer özellikler gösteren Safranbolu ve Zile'deki turizm eğitimi alan lisans öğrencilerinin, kültürel miras algılarının ne düzeyde olduğu ve aralarında anlamlı bir farklılığın olup olmadığının belirlenmesi araştırmanın en önemli amaçlarından birini oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda yapılan analizler yöntem kısmında yer almaktadır.

YÖNTEM

Betimsel nitelikte yapılan bu çalışmada amaç, Türkiye'de turizm sektöründe yarının karar vericileri konumunda bulunacak olan turizm eğitimi alan lisans öğrencilerinin, kültürel miras algılarının belirlenmesidir. Bu amaç haricinde, cinsiyet farklılığının birçok şeyde olduğu gibi kültürel miras algısında da farklılığa neden olabileceği düşünüldüğünde, H₁ hipotezinin geliştirilmesi gerekli görülmüştür.

H₁: Araştırmaya katılanların kültürel miras algısı, cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Kültürel niteliği bakımından önemli bir kent statüsünde bulunan, her yıl binlerce yerli ve yabancı turist ziyaret ettiği ve UNESCO tarafından 1994 yılında Dünya Miras Listesi'ne alınan Safranbolu'da turizm eğitimi alan lisans öğrencileri ile, bünyesinde çok fazla kültürel miras öğesini barındıran ancak henüz bu öğelerin hem restorasyon çalışmalarının hem de tanıtımının yeterli düzeyde olmadığı Zile'deki öğrencilerin kültürel miras algıları arasında farklılık olabileceği düşünüldüğünde, H₂ hipotezinin geliştirilmesi gerekli görülmüştür.

H₂: Araştırmaya katılanların kültürel miras algısı, öğrenim gördükleri üniversiteye göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Araştırma kapsamında oluşturulan hipotezlerin test edilebilmesi için bir ölçme aracı (kültürel miras algısı ölçeği) kullanılmıştır. Kültürel miras algısı ölçeğinin oluşturulması aşamasında daha önce konuyla ilgili yapılan çalışmalardan ve Choi, Papandrea ve Bennett (2007) tarafından geliştirilen ve Choi ve Fielding (2016)'in de çalışmasında kullandığı "Kültürel Dünya Görüşü (Cultural Worldview Scale)" ölçeğinden faydalanılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçme aracı 12

ifade ve dört boyuttan oluşmaktadır. İlgili ölçekte yer alan boyutlar; kültürel miras bağları (farklı kuşaklardan ve farklı kültürlerden bireyler arasında algılanan bağlantı), kültürel değerleri tanıma (çeşitli kültürel değerlerin tanınması), gelenek ve görenekler (gelenek ve göreneklerin korunması) ve kültürel kayıp bilincidir.

Araştırmanın veri çözümleme sürecinde 5'li Likert şeklinde derecelendirilen ankette, araştırma kapsamındaki turizm eğitimi alan lisans öğrencilerinin belirtilen her bir ifadeye katılım dereceleri; *Hiç Katılmıyorum*=1 ve *Tamamen Katılıyorum*=5 arasında puanlandırılarak değerlendirilmiştir. Anketlerden elde edilen verilere frekans dağılımı, güvenilirlik analizi, faktör analizi, t-testi ve Mann-Whitney U testi gibi istatistiksel yöntemler uygulanmıştır. Araştırma evrenini Karabük Üniversitesi Safranbolu Turizm Fakültesi ve Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Zile Dinçerler Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu'nda turizm işletmeciliği bölümünde öğrenim gören, kültürel mirasa yönelik ders alan 3. ve 4. sınıf öğrenciler oluşturmaktadır. Bahsi geçen okullardaki ilgili bölümde 2018-2019 eğitim-öğretim yılında 660 öğrencinin öğrenim gördüğü belirlenmiştir.

Araştırma örnekleminin belirlenmesinde kolayda örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Örneklem sayısının hesaplanmasında Yamane (2001:116), örneklem formülü kullanılmıştır. Bu formüle göre araştırma evreni 660 olarak kabul edildiğinde araştırma örneklemi de %95 güven seviyesinde 244 olarak ortaya çıkmaktadır. Toplamda 350 öğrenciye anket formu dağıtılmıştır. Bunların 342 tanesi değerlendirmeye alınmıştır. Geri kalan 8 adet anket ise eksik ve tutarsız olduğundan dolayı değerlendirmeye alınmamıştır.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans Dağılımları

Demografik Özellikler	f	%
Cinsiyet		
Erkek	216	63,2
Kadın	126	36,8
Toplam	342	100,0
Yaş		
18-20	75	21,9
21-23	221	64,6
24-26	46	13,5
Toplam	342	100,0
Öğrenim Gördüğü Üniversite		
Karabük Üniversitesi	156	45,6
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	186	54,4
Toplam	342	100,0
Ailesinin İkamet Ettiği Yer		
Şehir	183	53,5
İlçe (Kasaba)	105	30,7
Köy	54	15,8
Toplam	342	100,0

Tablo 1'deki turizm eğitimi alan lisans öğrencilerinin demografik özelliklerine ilişkin frekans dağılımları incelendiğinde, büyük çoğunluğunu erkek katılımcılar (%63,2) oluşturmaktadır. Araştırmaya katılanların 21-23 (%64,6) yaş aralığında yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Katılımcıların çoğunluğu (%54,4) Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde öğrenim görmektedir. Ayrıca anketi cevaplayanların ailelerinin çoğunlukla (%53,5) şehir merkezinde ikamet ettiği göze çarpmaktadır.

Tablo 2: Kültürel Miras Algısı Faktör Analizi Sonuçları

BOYUTLAR ve İFADELER	Faktör Yükleri	Özdeğer	% of Variance	Cronbach' s Alpha
Kültürel Miras Bağları		3,377	24,163	0,723
Atalarımızın kültürel değerleri benim için önemlidir.	0,781			
Gelecek nesiller için daha çok sayıda kültür mirasını korumalıyız.	0,603			
Gelecek nesiller için mevcut kültürel miras korunmalıdır.	0,760			
Kültürel Değerleri Tanıma		2,010	14,314	0,751
Kültürel değerler kendimi ifade etmeme yardım eder.	0,758			
Kültürel miras, maddi açıdan beni zenginleştirir.	0,552			
Kültürel miras yok oluyor.	0,795			
Gelenek ve Görenekler		1,113	12,460	0,719
Atalarımızın yaptığı yemekleri öğrenmek isterim.	0,784			
Atalarımızın giyim tarzını bilmek isterim.	0,776			
Atalarımızın yeme-içme kültürü benim için önemlidir.	0,708			
Kültürel Kayıp Bilinci		1,010	11,136	0,722
Kültürel mirasımızı kaybediyoruz.	0,644			
Öğrencilerin kültürlerini öğrenmeleri gerekir.	0,571			
Kültürel mirasla ilgilenmemiz gerekir.	0,800			
Toplam Ölçek Güvenilirliği ve Varyansı			62,073	0,798
<i>Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy: KMO = 0,789;</i>				
<i>Bartlett's Test of Sphericity: $\chi^2 = 1062,003$; $P = 0,000$</i>				

Tablo 2'de Kültürel Miras Algısı ölçeğine ait faktör analizi sonuçları yer almaktadır. Faktör analizi sonucuna göre, faktör çözümünün açıklayıcılığı incelendiğinde dört boyutlu faktör çözümünün toplam varyansın %62,073'ünü açıklayabildiği görülmektedir. Örneklem büyüklüğünün yeterliliğini gösteren Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi sonucuna bakıldığında 0,789 değeri iyi değer olarak kabul edilebilir. Eroğlu'na (2009:322) göre KMO değerleri ve yorumları şu şekilde belirtilmiştir: 0,50'nin altı değer kabul edilemez, 0,50 değer zayıf, 0,60 değer orta, 0,70 değer iyi, 0,80 değer çok iyi ve 0,90 değer mükemmeldir. Bartlett küresellik testi sonucuna göre de Sig. 0,000 ($p < 0,05$) çıkması bu araştırmadaki ifadelerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. Kültürel Miras Algısı ölçeğinin güvenilirlik katsayısı Alpha (α) = 0,798 olarak tespit edilmiştir. Alpha katsayısının $0,60 \leq \alpha < 0,80$ arasında olması ölçeğin oldukça güvenilir olduğuna, katsayının $0,80 \leq \alpha < 1,00$ arasında olması ise ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğuna işaret etmektedir (Akgül ve Çevik, 2005:436; Kayış, 2009:405). Dolayısıyla araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan ölçeğin güvenilirlik düzeyinin oldukça güvenilir olduğu söylenebilir.

Tablo 3: Boyutlara İlişkin Çarpıklık ve Basıklık Katsayıları

	KMB	KDT	GG	KKB
N	342	342	342	342
Çarpıklık (Skewness)	-2,592	-,593	-,626	-1,171
Std. Hata (Çarpıklık)	,132	,132	,132	,132
Basıklık (Kurtosis)	9,313	-,515	-,383	,757
Std. Hata (Basıklık)	,263	,263	,263	,263

NOT: KMB: Kültürel Miras Bağları; KDT: Kültürel Değerleri Tanıma; GG: Gelenek ve Görenekler; KKB: Kültürel Kayıp Bilinci

Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğine yönelik analiz sonuçları Tablo 3'te yer almaktadır. Normal dağılım için hesaplanan çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1 ile +1 arasında olması çok iyi bir dağılıma işaret etmektedir. Bununla birlikte -2 ile +2 arasındaki bir değer de genellikle kabul görmektedir (Shiel ve Cartwright, 2015:28). Analiz sonucunda "Kültürel Miras Bağları" boyutu hariç diğer boyutlarda ortaya çıkan katsayıların ± 2 arasında olduğu görülmektedir. Buna göre Kültürel Miras Algısı ölçeğine ilişkin; "Kültürel Değerleri Tanıma", "Gelenek ve Görenekler" ve "Kültürel Kayıp Bilinci" boyutlarına ait verilerin normal dağılım gösterdiği söylenilebilir. Dolayısıyla tüm boyutlarda parametrik test koşullarının sağlanmadığı belirlenmiştir.

Tablo 4. Kültürel Miras Algısına İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

BOYUTLAR ve İFADELER	Aritmetik Ortalama ($\bar{x}$)	Standart Sapma (ss)
Kültürel Miras Bağları	4,71	0,51
Atalarımızın kültürel değerleri benim için önemlidir.	4,71	0,67
Gelecek nesiller için daha çok sayıda kültür mirasını korumalıyız.	4,73	0,66
Gelecek nesiller için mevcut kültürel miras korunmalıdır.	4,70	0,70
Kültürel Değerleri Tanıma	3,45	1,09
Kültürel değerler kendimi ifade etmeme yardım eder.	3,77	1,41
Kültürel miras, maddi açıdan beni zenginleştirir.	3,02	1,50
Kültürel miras yok oluyor.	3,56	1,37
Gelenek ve Görenekler	4,18	0,75
Atalarımızın yaptığı yemekleri öğrenmek isterim.	4,02	1,23
Atalarımızın giyim tarzını bilmek isterim.	4,25	0,99
Atalarımızın yeme-içme kültürü benim için önemlidir.	4,26	0,90
Kültürel Kayıp Bilinci	3,97	0,96
Kültürel mirasımızı kaybediyoruz.	3,39	1,33
Öğrencilerin kültürlerini öğrenmeleri gerekir.	4,36	1,11
Kültürel mirasla ilgilenmemiz gerekir.	4,16	1,38
Genel Ortalama	4,08	0,59

Tablo 4'te katılımcıların kültürel miras algılarına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri yer almaktadır. Buna göre ilgili ölçekte $\bar{x} = 4,73$ ile "Gelecek nesiller için daha çok sayıda kültür mirasını korumalıyız" ifadesi en yüksek ortalama puana sahip olurken, "Kültürel miras, maddi açıdan beni zenginleştirir" ifadesi $\bar{x} = 3,02$ ile en düşük ortalama puana sahip olmuştur. Elde edilen bu değerler, araştırmaya katılan öğrencilerin Safranbolu ve Zile ölçeğinde kültürel miras varlıklarının korunması ve gelecek nesillere aktarılmasını önemsediklerini gösterebilir. Öte yandan turizm eğitimi alan lisans öğrencilerinin kültürel miras algılarına ilişkin genel aritmetik ortalamının $\bar{x} = 4,08$ ile orta değerinde oldukça üzerinde gerçekleşerek "katılıyorum" düzeyinde olduğu söylenilebilir. Bu sonuç, öğrencilerin kültürel miras varlıklarını olumlu bir şekilde algıladıklarının somut bir göstergesi olabilir.

Tablo 5'te araştırmaya katılan öğrencilerin kültürel miras algılarının öğrenim gördükleri üniversiteye göre farklılık gösterip göstermediğine yönelik yapılan t-testi sonuçları bulunmaktadır. Ortaya çıkan sonuçlar incelendiğinde, öğrencilerin kültürel miras algılarının (kültürel değerleri tanıma, gelenek ve görenekler ve kültürel kayıp bilinci) öğrenim gördükleri üniversiteye göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Tablo 5. Kültürel Miras Algısı Boyutlarının Katılımcıların Öğrenim Gördüğü Üniversiteye Göre Karşılaştırılmasına İlişkin t-testi Sonuçları

Boyutlar	Üniversite	f	$\bar{X}$	s.s.	t	p
Kültürel Değerleri Tanıma	Karabük	156	3,78	,79	6,239	,000**
	TOGÜ	186	3,05	1,27		
Gelenek ve Görenekler	Karabük	156	4,26	,78	2,105	,036*
	TOGÜ	186	4,09	,70		
Kültürel Kayıp Bilinci	Karabük	156	4,36	,63	8,782	,000**
	TOGÜ	186	3,50	1,08		

TOGÜ: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi; *p<0,05; **p<0,01

Tablo 5 incelendiğinde, Karabük Üniversitesi'nde turizm eğitimi alan lisans öğrencilerinin kültürel miras algılarının kültürel değerleri tanıma, gelenek ve görenekler ve kültürel kayıp bilinci boyutlarında Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi'ndeki öğrencilere göre ortalama puan bazında daha fazla olduğu görülmektedir. Bu durumun nedeni olarak, Karabük Üniversitesi'ndeki öğrencilerin, Safranbolu'nun UNESCO Dünya Miras Listesi'nde yer alması, miras varlıklarının restore edilerek korunması ve yerli ve yabancı turistler tarafından tercih edilmesinden dolayı Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi'ndeki öğrencilere göre kültürel miras algılarının daha fazla olduğu söylenilebilir.

Tablo 6. Kültürel Miras Bağları Boyutunun Katılımcıların Öğrenim Gördüğü Üniversiteye Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonucu

Boyut	Üniversite	n	s.o.*	U	z	p
Kültürel Miras Bağları	Karabük	156	195,81	9987,00	-5,809	,000**
	TOGÜ	186	142,52			
	Toplam	342				

TOGÜ: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi; *s.o.: sıralamalar ortalaması; **p<0,01

Tablo 6'ya göre kültürel miras algısı ölçeğinin kültürel miras bağları boyutunda, Karabük Üniversitesi lehine istatistiksel açıdan p<0,01 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Tablo 5 ve 6'da yer alan sonuçlara göre, "H₂: Araştırmaya katılanların kültürel miras algısı, öğrenim gördükleri üniversiteye göre anlamlı bir farklılık göstermektedir" hipotezi kabul edilmiştir. Ancak yapılan t-testi sonucunda anlamlı bir farklılık çıkmadığı için "H₁: Araştırmaya katılanların kültürel miras algısı, cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir" hipotezi kabul edilmemiştir. Farklılık testleri sonucunda elde edilen bulgular, öğrencilerin kültürel miras algılarını eğitim gördükleri şehirlerde miras varlıklarına yönelik yapılan çalışmaların (restorasyon, koruma, tanıtım vb.) değiştirebildiğini göstermektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Kültürel miras turizmi, UNESCO'nun da odaklandığı konulardan biridir. Her yıl düzenli olarak güncellenen Dünya Miras Listesi'ne kalıcı olarak giren kültürel mekanlar ve varlıklar tüm insanlığın dikkatini çekmekte ve turistik çekicilik açısından büyük önem arz etmektedir (Drost, 1996: 481). Bununla beraber söz konusu kültür alanları ve varlıkları, kültürel miras turizmi

açısından çok daha fazla ilgi görmekte ve korunarak gelecek nesillere aktarılmaktadır (Landorf, 2009).

Kültürel miras turizmi, diğer turizm faaliyetlerinde olduğu gibi büyük ölçüde deneyimsel bir tüketim olarak görülmektedir (Chen ve Chen, 2010:29). Böyle bir deneyim yaşayıp memnun olan turistler, bu durumu olumlu bir şekilde ağızdan ağıza yayarak yakın arkadaşlarını, akrabalarını ve potansiyel turistleri kültürel bir turistik destinasyona çekebilmektedir (Chen ve Rahman, 2018:153). Dolayısıyla kültürel mekanlarda yaşanan yoğunluk miras varlıklarının tahrip olmasına neden olabilmektedir. Bu durumun önlenbilmesinde ve miras öğelerinin sürdürülebilirliğinin sağlanmasında eğitimin önemi yadsınamaz bir gerçektir.

Turizm eğitimi alan lisans öğrencilerinin kültürel miras algısının belirlenmesi amacıyla yapılan bu araştırmanın örneklemi, Karabük Üniversitesi ve Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi'ndeki turizm işletmeciliği bölümünde öğrenim gören 342 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin kültürel miras algısı ölçeği ifadelerine verdiği yanıtlar incelendiğinde, öğrenciler açısından algı düzeyi en yüksek ifadenin "*Gelecek nesiller için daha çok sayıda kültürel mirasını korumalıyız*" olduğu belirlenmiştir. Buna göre, öğrencilerin kültürel miras varlıklarının şimdiki nesil tarafından optimum seviyede kullanılması ve korunarak gelecek nesillere de aktarılması gerektiğinin bilincinde oldukları anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, araştırmaya katılanların kültürel miras algıları genel olarak yüksek düzeyde gerçekleşmiştir. Benzer şekilde, Güneş ve Alagöz (2018)'ün çalışmasında da öğrencilerin kültürel miras algı düzeyleri yüksek çıkmıştır. Öte yandan Akkuş vd. (2015), Karaca Yılmaz vd., (2017) ve Mancı (2019) tarafından yapılan çalışmalarda üniversite öğrencilerinin kültürel miras farkındalığının düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu araştırmanın bulguları, ilgili araştırmaların (Akkuş vd., 2015; Karaca Yılmaz vd., 2017; Mancı, 2019) bulgularıyla farklılaşmaktadır. Bu durumun nedeni olarak, araştırma yapılan bölgelerin farklı olması veya öğrenim gören öğrencilerin farklı sosyo-kültürel özellikler taşıması gösterilebilir.

Araştırmada ortaya çıkan bir diğer sonuç ise öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversiteye göre anlamlı bir farklılığın olmasıdır. 1994 yılında UNESCO Dünya Miras Listesi'ne giren Safranbolu'da turizm eğitimi alan öğrencilerin Zile'deki öğrencilere göre kültürel miras bağları, kültürel değerleri tanıma, gelenek ve görenekler ve kültürel kayıp bilinci boyutlarında daha yüksek ortalamaya sahip oldukları belirlenmiştir. Safranbolu'daki kültürel miras varlıklarının her yıl binlerce yerli ve yabancı turist tarafından deneyimlenmesi ve restore edilmesiyle sürdürülebilirliğinin sağlanması, öğrencilerde kültürel miras algısını yükseltmiş olabilir. Diğer taraftan Zile'de yer alan kültürel miras varlıklarının yeterince restore edilememesi ve bazılarının yok olması, öğrencilerin bu varlıklar hakkında daha düşük algı düzeyine sahip olmasına neden olarak gösterilebilir. Bu noktadan hareketle araştırma kapsamında şu öneriler geliştirilmiştir:

- Öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlerde kültürel miras turizmine yönelik derslerin müfredata eklenmesi,
- Öğrencilere, öğrenim gördükleri şehirlerde rehber eşliğinde oryantasyon gezilerinin yapılması,
- Zile'deki kültürel miras varlıklarının özellikle sosyal medyadaki tanıtımının, tıpkı Safranbolu'daki gibi etkin bir şekilde yapılması,
- Zile'deki kültürel miras varlıklarının restore edilerek kültürel miras turizmine kazandırılması ve kentin ivedi bir şekilde UNESCO Dünya Miras Listesi'ne girmesinin sağlanması
- Zile'de kültürel miras varlıklarını tanıtıcı kısa belgesel filmlerin çekilmesi.

Sonuç olarak, çalışma kapsamındaki kentlerde kültürel miras varlıklarının korunarak gelecek nesillere aktarılması ve turistlere doğru bir şekilde tanıtımının sağlanmasında, yarının karar

verici rolünü üstlenecek olan turizm öğrencilerinin payının büyük olacağı aşikardır. Dolayısıyla turizm eğitimi alan lise, önlisans ve lisans düzeyindeki öğrencilerin kültürel miras algı düzeylerinin ölçülmesi önem arz etmektedir. Çalışmanın sınırlılığı olarak, Karabük Üniversitesi Safranbolu Turizm Fakültesi ve Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Zile Dinçerler Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu turizm işletmeciliği bölümü öğrencileriyle yapılması gösterilebilir. Gelecek çalışmalar için aynı konu farklı değişkenlerle ilişkilendirilebilir veya kültürel miras varlıklarına sahip şehirlerdeki turizm öğrencilerinin araştırmaya dahil edilmesiyle benzer veya farklı bulgular elde edilebilir.

KAYNAKÇA

- Aas, C., Ladkin, A. and Fletcher, J. (2005). Stakeholder Collaboration and Heritage Management, *Annals of Tourism Research*, 32(1): 28-48.
- Akgül, A. ve Çevik, O. (2005). *İstatistiksel Analiz Teknikleri "SPSS'te İşletme Yönetimi Uygulamaları"*. Ankara: Emek Ofset.
- Akkuş, G., Karaca, Ş. ve Polat, G. (2015). Miras Farkındalığı ve Deneyimi: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Keşifsel Bir Çalışma, *Akademik Bakış Dergisi*, 50: 71-81.
- Aksoy, A. ve Enlil, Z. (2012). Kültürel Miras Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar. (Editör) Aksoy, A. ve Ünsal, D.: *Kültürel Miras Yönetimi* içinde (ss. 2-28). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Arslan, E., Kendir, H. ve Özkoç, A. G. (2019). Niksar'ın Kültürel Miras Turizmi Potansiyelinin Değerlendirilmesi, VIII. National IV. International Eastern Mediterranean Tourism Symposium, Mersin Üniversitesi 19-20 Nisan 2019. Mersin/Anamur. ss: 262-271.
- Arslan, E. ve Küçük, M. A. (2017). Tokat-Zile'deki Asırlık "40 Hatim" Geleneğinin Somut Olmayan Kültürel Miras ve Kültür Turizmi Açısından İncelenmesi, DOKAP Bölgesi Uluslararası Turizm Sempozyumu Özet Bildiri Kitabı, Karadeniz Teknik Üniversitesi 23-24 Ekim 2017. Trabzon. s: 36.
- Balla, A., Pavlogeorgatos, G., Tsiafakis, D. and Pavlidis, G. (2014). Recent Advances in Archaeological Predictive Modeling for Archeological Research and Cultural Heritage Management, *Mediterranean Archaeology and Archaeometry*, 14(4): 143-153.
- Bec, A., Moyle, B., Timms, K., Schaffer, V., Skavronskaya, L. and Little, C. (2019). Management of Immersive Heritage Tourism Experiences: A Conceptual Model, *Tourism Management*, 72: 117-120.
- Bonet, L. (2003). Cultural Tourism, (Editor) Towse, R.: *A Handbook of Cultural Economics* in (pp. 187-193). Cheltenham UK: Edward Elgar Publishing Inc.
- Chhabra, D., Healy, R. and Sills, E. (2003). Staged Authenticity and Heritage Tourism, *Annals of Tourism Research*, 30(3): 702-719.
- Chen, C. F. and Chen, F. S. (2010). Experience Quality, Perceived Value, Satisfaction and Behavioral Intentions for Heritage Tourists, *Tourism Management*, 31: 29-35.
- Chen, H. and Rahman, I. (2018). Cultural Tourism: An Analysis of Engagement, Cultural Contact, Memorable Tourism Experience and Destination Loyalty, *Tourism Management Perspectives*, 26: 153-163.
- Choi, A. S. and Fielding, K. S. (2016). Cultural Attitudes as WTP Determinants: A Revised Cultural Worldview Scale, *Sustainability*, 8(6): 1-18.

- Choi, A. S., Papandrea, F. and Bennett, J. (2007). Assessing Cultural Values: Developing an Attitudinal Scale, *Journal of Cultural Economics*, 31(4): 311–335.
- Çabuk, S., Dönmez, Y. ve Özyavuz, M. (2017). Safranbolu Bağ Evlerinin Sürdürülebilirliği ve Turizm İlişkisi, Uluslararası Taşköprü Pompeipolis Bilim Kültür Sanat Araştırmaları Sempozyumu, Kastamonu Üniversitesi 10-12 Nisan 2017. Kastamonu. ss: 1103-1113..
- De Jong, M.D.T. and Wu, Y. (2018). Functional Complexity and Web Site Design: Evaluating the Online Presence of UNESCO World Heritage Sites, *Journal of Business and Technical Communication*, 32(3): 347-372.
- Deng, J., King, B. and Bauer, T. (2002). Evaluating Natural Attractions for Tourism, *Annals of Tourism Research*, 29(2): 422–438.
- Dönmez, Y., Kendir, H., Türkmen, F. ve Çabuk, S. (2017). Tarihi Evlerin Kültür Turizmine Etkilerinin Araştırılması: Tokat-Zile Örneği, Uluslararası Taşköprü Pompeipolis Bilim Kültür Sanat Araştırmaları Sempozyumu, Kastamonu Üniversitesi 10-12 Nisan 2017. Kastamonu. ss: 1114-1127.
- Dösım. (2020). Müze ve Örenyeri 2019 Yılı Toplam İstatistikleri. [Online] <http://www.dosim.gov.tr/assets/documents/2019-ZIYARETCI-WEB-SITESI.pdf>. [Erişim Tarihi: 02.02.2020].
- Drost, A. (1996). Developing Sustainable Tourism for World Heritage Sites, *Annals of Tourism Research*, 23(2): 479-492.
- Elfadaly, A., Attia, W., Qelichi, M. M., Murgante, B. and Lasaponara, R. (2018). Management of Cultural Heritage Sites Using Remote Sensing Indices and Spatial Analysis Techniques, *Surveys in Geophysics*, 39: 1347-1377.
- Eroğlu, A. (2009). Faktör Analizi. (Editör) Kalaycı, Ş.: *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* içinde (ss. 321-331). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Fyall, A. and Garrod, B. (1998). Heritage Tourism: At What Price?, *Managing Leisure*, 3: 213–228.
- Garrod, B. and Fyall, A. (2000). Managing Heritage Tourism, *Annals of Tourism Research*, 27(3): 682-708.
- Gnoth, J. and Zins, A. H. (2013). Developing a Tourism Cultural Contact Scale, *Journal of Business Research*, 66(6): 738–744.
- Güneş, E. ve Alagöz, G. (2018). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Kültürel Miras Tutumları Üzerine Bir Araştırma, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(29): 753-777.
- Karaca Yılmaz, Ş., Şahbudak, E., Akkuş, G. ve Işkın, M. (2017). Kültürel Miras Farkındalığı: Cumhuriyet Üniversitesi Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama Çalışması, *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 9(16): 86-100.
- Kayış, A. (2009). Güvenilirlik Analizi. (Editör) Kalaycı Ş.: *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* içinde (ss. 403-419). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Kendir, H., Dönmez, Y., Türkmen, F. ve Çabuk, S. (2017). Korunan Tarihi Kentlerde Turizmin Sürdürülebilirliği: Safranbolu Kenti, AL-FARABI 1st International Congress on Social Sciences, 11-14 Mayıs 2017. Gaziantep. ss: 1205-1218.
- Landorf, C. (2009). Managing for Sustainable Tourism: A Review of Six Cultural World Heritage Sites, *Journal of Sustainable Tourism*, 17(1): 53–70.

- Mancı, A. R. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Kültürel Miras Farkındalığı ve Deneyimleri: Harran Üniversitesi Örneği- Şanlıurfa, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(4): 1164-1177.
- McKercher, B. and Du Cros, H. (2012). *Cultural Tourism the Partnership Between Tourism and Cultural Heritage Management*. New York: Routledge.
- Millar, S. (1989). Heritage Management for Heritage Tourism, *Tourism Management*, 10(1): 9-14.
- Özçelik Bozkurt, H. (2018). Tokat İlinin Gastronomi Turizmi Potansiyelinin İncelenmesi ve Geliştirilmesi, *Yönetim, Ekonomi ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 2(3): 49-55.
- Poria, Y., Butler, R. and Airey, D. (2001). Clarifying Heritage Tourism, *Annals of Tourism Research*, 28(4): 1047-1049.
- Poria, Y., Butler, R. and Airey, D. (2003). The Core of Heritage Tourism, *Annals of Tourism Research*, 30(1): 238-254.
- Richards, G. (2001). The Development of Cultural Tourism in Europe. (Editor) Richards, G.: *Cultural Attractions and European Tourism* in (pp. 3-29). New York: CABI Publishing.
- Richards, G. (2018). Cultural Tourism: A Review of Recent Research and Trends, *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 36: 12-21.
- Safranbolu Turizm Danışma Bürosu. (2020a). Turist İstatistik Verileri. [Online] <https://safranboluturizmdanismaniburosusu.ktb.gov.tr/TR-231191/turist-istatistik-verileri.html>. [Erişim Tarihi: 02.02.2020].
- Safranbolu Turizm Danışma Bürosu. (2020b). Turistik İlgi Noktaları. [Online] <https://safranboluturizmdanismaniburosusu.ktb.gov.tr/TR-155855/turistik-ilgi-noktalari.html>. [Erişim Tarihi: 02.02.2020].
- Seçkin, A. (2010). Tokat-Zile'de Geleneksel Evlerden Örnekler Koruma Sorunları ve Öneriler, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi, İstanbul.
- Shiel, G. and Cartwright, F. (2015). *Analyzing Data from a National Assessment of Educational Achievement*. Washington DC: International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank.
- Statista. (2020a). Number of Visitors to the Colosseum in Italy from 2012 to 2018. [Online] <https://www.statista.com/statistics/515727/rome-colosseum-and-roman-forum-visitor-numbers-italy/>. [Erişim Tarihi: 03.02.2020].
- Statista. (2020b). Number of Visits Made to Stonehenge in England from 2010 to 2018. [Online] <https://www.statista.com/statistics/586843/stonehenge-visitor-numbers-united-kingdom-uk/>. [Erişim Tarihi: 03.02.2020].
- Timothy, D.J. and Boyd, S.W. (2006). Heritage Tourism in the 21st Century: Valued Traditions and New Perspectives, *Journal of Heritage Tourism*, 1(1): 1-16.
- Türkmen, F. ve Dönmez, Y. (2015). Korunan Alanların Turizme Açılmasına İlişkin Yerel Halkın Görüşleri (Yenice Örneği), *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2): 189-204.
- UNWTO (World Tourism Organization). (2018). *Tourism and Culture Synergies*. Madrid: UNWTO.
- Uriely, N. (2005). The Tourist Experience Conceptual Developments, *Annals of Tourism Research*, 32(1): 199-216.

Wells, V.K., Manika, D., Gregory-Smith, D., Taheri, B. and McCowlen, C. (2015). Heritage Tourism, CSR and The Role of Employee Environmental Behaviour, *Tourism Management*, 48: 399-413.

Yamane, T. (2001). *Temel Örnekleme Yöntemleri*. (Çevirenler, Esin, A., Bakır, M. A., Aydın, C. ve Gürbüzsel, E.). İstanbul: Literatür Yayıncılık.

Yankholmes, A. and McKercher, B. (2015). Understanding Visitors to Slavery Heritage Sites in Ghana, *Tourism Management*, 51: 22-32.

Yayla, Ö. ve Solunoğlu, A. (2017). Sebastapolis Antik Kentinin Kültürel Miras Turizmi Kapsamında Değerlendirilmesi: Dört Adım Modeli, DOKAP Bölgesi Uluslararası Turizm Sempozyumu, Karadeniz Teknik Üniversitesi 23-24 Ekim 2017. Trabzon. ss: 577-581.

Zile Belediyesi. (2019). VENİ-VİDİ-VİCİ Kent Müzesi Projesi. [Online] <http://web.zile.bel.tr/proje/veni-vidi-vici-kent-muzesi-projesi.html>. [Erişim Tarihi: 01.02.2020].

Zile Belediyesi. (2020). Zile'nin Tarihi ve Coğrafi Yapısı. [Online] <http://web.zile.bel.tr/sayfa/tarihi-ve-cografyasi.html>. [Erişim Tarihi: 02.02.2020].